

Eindtermen VWO

Domein F

Bankwezen

Domein F Bankwezen

Eindterm 25:

De functies van financiële instellingen:

1)	<i>Verzorgen van het betalingsverkeer</i>	Het betreft hier zowel het chartaal (munten en bankbiljetten) als het giraal geldverkeer ("bankrekeningen").
2)	<i>Verlenen van krediet</i>	Persoonlijke leningen, doorlopende kredieten, hypotheekleningen, bedrijfskredieten, enz.
3)	<i>Beheer van vermogen</i>	Spaarvormen, beleggingen; beheer van effecten, pensioenvoorzieningen, enz.

Soorten financiële instellingen en hun activiteiten:

1)	<i>Algemene banken:</i>	Banken die een breed pakket aan financiële diensten leveren (zie hieronder: branchevervaging).
2)	<i>Specifieke banken:</i>	Banken die een beperkt pakket aan diensten leveren, bijv.: Westland-Utrecht Hypotheekbank, uitsluitend hypotheekleningen of de Bank Nederlandse Gemeenten, uitsluitend voor gemeenten.
3)	<i>Overige financiële instellingen:</i>	Instellingen die voornamelijk vermogen beheren zoals verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen en beleggingsinstellingen.

Primaire banken, secundaire banken en institutionele beleggers:

<i>Primaire banken</i> = algemene banken = geldscheppende banken	Deze banken kunnen meer geld uitlenen dan zij bezitten / hebben ontvangen (van hun klanten).
<i>Secundaire banken</i> = niet-geldscheppende banken	Deze banken kunnen maximaal evenveel geld uitlenen dan zij hebben ontvangen.
<i>Institutionele beleggers</i>	Deze kunnen maximaal evenveel geld uitlenen (beleggen) dan zij hebben ontvangen.

Concentratie (schaalvergroting) in de financiële wereld:

We spreken van concentratie als steeds minder bedrijven steeds meer klanten krijgen. In de financiële wereld vinden veel fusies en overnamen plaats; banken fuseren niet alleen met banken (bijv. ABN/AMRO) maar ook met verzekeringsmaatschappijen (bijv. SNS/Reaal).

Branchevervaging:

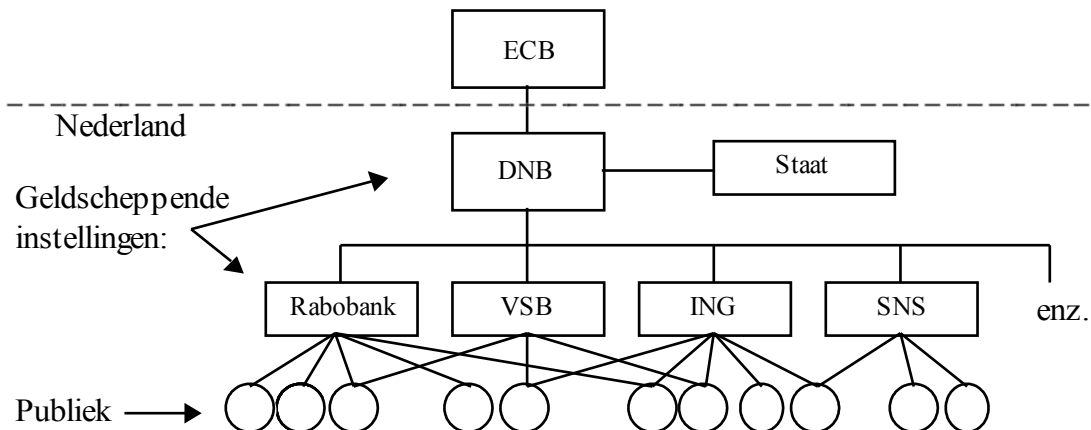
De activiteiten van banken zijn breed en soms zelfs branchevreemd; ze liggen thans ook op het terrein van beleggen, reizen, verzekeren, hypotheekleningen, makelaardij, enz.

Geldscheppende instellingen:

1)	Europese Centrale Bank	= ECB, samen met de nationale centrale banken.
2)	De Nederlandsche Bank:	= DNB, de (nationale) centrale bank van Nederland.
3)	Algemene banken:	= primaire banken = geldscheppende banken (Rabobank SNS, VSB, ABN/AMRO, ING/Postbank, enz).
4)	Staat:	= de centrale overheid, het Rijk.

Functies en taken van De Nederlandsche Bank:

	Functies:	Taken:
1)	<i>Centrale bank</i>	<ul style="list-style-type: none"> - In opdracht van de ECB het handhaven van de interne waarde (koopkracht) en de externe waarde (koers) van de euro samen met de andere Centrale Banken van de Eurolanden. - Toezicht houden op het bank- en kredietwezen. - Vergemakkelijken van het girale geldverkeer. - Bevorderen van het betalingsverkeer met het buitenland. - Beheer van de goud- en deviezen voorraad van Nederland.
2)	<i>Circulatie bank</i>	In omloop brengen van bankbiljetten (munten door 'Rijksmunt')
3)	<i>Bank der banken</i>	DNB is de bank van de banken; alle banken hebben een rekening bij DNB. Deze rekeningen worden gebruikt voor onderlinge betalingen. Algemene banken kunnen ook geld lenen bij DNB.
4)	<i>Staatsbank</i>	DNB is de bankier van de overheid; de overheid heeft een rekening bij DNB. Alle betalingen en ontvangsten van de overheid lopen via deze rekening.

De positie van De Nederlandsche Bank (DNB):

Publiek:	Iedereen behalve de geldscheppende instellingen* (ECB, DNB, de Staat en de algemene banken); alle consumenten, bedrijven, gemeenten, provincies, enz.
-----------------	---

* Geldscheppende instellingen kunnen meer geld in handen van het publiek brengen (= geldschepping) dan ze zelf bezitten.

Disconto:

Het officiële tarief van DNB; dit is de rente die de algemene banken moeten betalen voor een lening bij DNB. De ECB zorgt voor het Europees monetair beleid.

Refi-rente, disconto en de rente bij algemene banken: (zie ook eindterm 23*)

<i>ECB:</i>	<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	
Refi-rente ↑ ⇒	Disconto ↑ ⇒	Rente ↑	Algemene banken moeten (zelf) een hogere rente betalen, dit rekenen ze door aan hun klanten.
Refi-rente ↓ ⇒	Disconto ↓ ⇒	Rente ↓	Algemene banken betalen een lagere rente, door de concurrentie wordt dit doorberekend aan de klanten.

Leningen van DNB aan Algemene Banken:

1)	<i>Voorschotten in rekening-courant;</i>	Voorschotten/leningen tegen disconto; <i>contingent</i> = maximum bedrag dat banken bij DNB kunnen lenen tegen het normale tarief (= disconto).
2)	<i>Speciale beleningen;</i>	(Extra) kredietverlening (> contingent) aan de algemene banken (tegen een hoger tarief dan het disconto).

Voorbeeld 1:

Stel een bank heeft een contingent van 100 mln. euro. Het disconto is 4% per jaar. Het tarief voor speciale beleningen is 6% per jaar. Deze bank wil € 150 mln. lenen bij DNB. Bereken hoeveel rente deze bank per jaar moet betalen.

Berekening:

De bank leent eerst zo veel als mogelijk en zo goedkoop als mogelijk.

De bank leent haar contingent tegen disconto de rest met een speciale belening

Contingent	100 mln. tegen 4%	$(100 \times 0,04)$	=	4 mln.
Speciale belening	50 mln. tegen 6%	$(50 \times 0,06)$	=	3 mln.
		+		
Totaal	150 mln. (kredietbedrag)			7 mln. (rente)

Voorbeeld 2:

Stel een bank heeft een contingent van 200 mln. euro. De bank heeft 75% van haar contingent gebruikt. Het disconto is 2% per jaar. Het tarief voor speciale beleningen is 4% per jaar. Deze bank wil € 75 mln. (extra) lenen bij DNB. Bereken hoeveel rente deze bank totaal per jaar moet betalen.

Berekening:

De bank leent eerst zo veel als mogelijk en zo goedkoop als mogelijk.

De bank leent haar contingent tegen disconto de rest met een speciale belening. Voor deze lening heeft deze bank nog een ruimte van 50 mln. in haar contingent (contingent is 200 mln. waarvan 150 mln. gebruikt).

Contingent	50 mln. tegen 2%	$(50 \times 0,02)$	=	1 mln.
Speciale belening	25 mln. tegen 4%	$(25 \times 0,04)$	=	1 mln.
		+		
Totaal	75 mln. (kredietbedrag)			2 mln. (rente)

Debiteuren / crediteuren:

<i>Debiteuren</i>	zijn personen / bedrijven waarvan men nog geld moet ontvangen.
<i>Crediteuren</i>	zijn personen / bedrijven aan wie men nog moet betalen (= schuldeiser).

Stel persoon A leent een bedrag van € 100 aan persoon B. A is dan een crediteur van B en B is een debiteur van A.

Investeren ≠ Beleggen:

<i>Investeren</i>	Het kopen van kapitaalgoederen door bedrijven en overheid. (NB: kan niet door gezinnen, maar alleen door bedrijven en de overheid).
<i>Beleggen</i>	= sparen (spaargeld, termijndeposito's, vreemde valuta, aandelen, obligaties, schatkistpapier ...enz.).

Kapitaalgoederen: goederen waarmee andere goederen kunnen worden geproduceerd; machines, transportmiddelen, computers enz.

Beleggingskeuze:

Beleggers kijken bij hun beleggingskeuze voornamelijk naar twee factoren:

a)	<i>Rendement</i>	Een belegger wil een zo hoog mogelijk rendement (rente, dividend); liever 6% dan 5%.
b)	<i>Risico</i>	Een belegger wil een zo laag mogelijk risico. Bijv.: beleggen in een valuta waarvan de koers daalt brengt meer risico met zich mee dan het beleggen in een valuta die juist in koers stijgt. Het beleggen in een land met een hoge inflatie is ook risicovol

Beleggers en speculanten:

<i>Belegger</i>	Een belegger is op langere termijn uit op het rendement van de belegging; dividend op aandelen, rente op spaargeld enz.
<i>Speculant</i>	Een speculant is uit op koerswinsten op korte termijn; vandaag een aandeel kopen voor € 50 morgen verkopen voor € 100.

Spaargeld en termijndeposito's:

	Spaargeld	Termijndeposito
<i>Looptijd:</i>	? (bepaalt klant); looptijd eindigt als de klant zijn geld opeist.	3 mnd, 6 mnd, 1 jaar, 3 jaar ... enz. Na de termijn is het geld pas opeisbaar.
<i>Rente:</i>	Lagere rente dan bij termijndeposito.	Hogere rente dan bij een spaarrekening.
<i>Vanaf:</i>	± € 25	± € 2.500
<i>Wie?</i>	Voorals consumenten (gezinnen)	Voorals bedrijven (maar ook gezinnen)

Aandelen en obligaties:

	Aandelen	Obligaties
<i>Bezitter:</i>	De bezitter (aandeelhouder) van een aandeel(bewijs) is mede-eigenaar van een bedrijf.	De bezitter van een obligatie (obligatiehouder) is een crediteur/schuldeiser van een bedrijf.
<i>Recht op:</i>	Deel van de winst (= dividend)	Rente en aflossing (een obligatie is immers een lening aan een bedrijf).

Schatkistpapier:

Schatkistpapier (= staatsobligatie) is een bewijs van een lening aan de staat.

De overheid leent regelmatig geld. Een staatslening / schatkistpapier heeft meestal een looptijd van 1, 3, 5 of 10 jaar, een gering risico en levert een relatief hoge rente op (meer dan op een spaarrekening).

Soorten leningen:

a)	<i>Persoonlijke lening:</i>	<p>De meest voorkomende lening is de persoonlijke lening. De klant ontvangt een vast bedrag en legt vast hoe dat bedrag terug betaald wordt. Meestal vindt aflossing plaats in de vorm van een aantal vaste termijnen, gespreid over een bepaalde periode. De klant krijgt direct een vast bedrag in handen en betaalt dit later terug. De rente staat vast. Na een bepaalde periode is men weer leningvrij. Bij een persoonlijke lening is er geen onderpand; de bank loopt dus meer risico vandaar dat de rente hoog is.</p> <p>Bijvoorbeeld: Stel je leent nu € 17.000 dan moet je 20 maanden lang iedere maand € 1.000 terugbetalen. Betaling: $20 \times € 1.000 = € 20.000$ Waarvan: aflossing = € 17.000 en rente = € 3.000</p>
b)	<i>Doorlopend krediet:</i>	<p>Deze lening lijkt op een persoonlijke lening, maar nu mag de klant als een deel van de lening is afgelost, dat deel opnieuw lenen als hij daar behoefte aan heeft. Hij mag dus een bepaald bedrag constant lenen. Je mag aflossen, je moet niet. Wel moet je natuurlijk rente blijven betalen over het bedrag dat je hebt geleend. De rente kan tijdens de looptijd veranderen. Ook bij een doorlopend krediet is er geen onderpand.</p>
c)	<i>Hypothecaire lening: ("hypothek")</i>	<p>Een hypothecaire lening is een lening die wordt gebruikt om een huis of woning te kopen, ofwel te verbouwen. Als men een groot bedrag wil lenen (met vaak een lange looptijd) wil de bank zekerheid dat de aflossing en de rente wordt betaald. Bij een hypothecaire lening is deze zekerheid (= onderpand) een onroerend goed.</p> <p><i>Onroerend goed</i> = de grond, een huis en alles wat daar aan vast zit.</p> <p>Als de debiteur de aflossing en/of de rente niet betaalt kan de bank het onroerende goed openbaar laten verkopen. De bank loopt daardoor een kleiner risico. De rente is daarom laag. De rente van een hypothecaire lening is aftrekbaar van de belasting. Daardoor wordt een deel van de lening "betaalt" door de overheid.</p>
d)	<i>Rood-staan:</i>	<p>Klanten mogen tot een bepaald bedrag meer geld opnemen dan op hun rekening staat.</p> <p>Bijv. maandelijks verdient iemand € 2.500 maar hij mag maximaal € 3.500 (= € 1.000 extra) opnemen. De klant moet wel voor dit rood-staan (= debetsaldo) rente betalen (zgn. debetrente).</p>

Rente en de fiscus:

In de Nederlandse belastingwetgeving in de rente die betaald wordt voor consumptief krediet (bijvoorbeeld voor een auto, een boot of een vakantie) NIET aftrekbaar. De rente daartegen die betaald wordt op een hypothecaire lening (kopen van een huis) is wel aftrekbaar.

Eindterm 26*:**De balans van een geldscheppende particuliere bank:**

DEBET		CREDIT	
<i>Vaste activa:</i>		<i>Eigen vermogen:</i>	
Gebouwen	300	Aandelenvermogen	310
Inventaris	30	Reserves	12
<i>Vorderingen:</i>		<i>Vreemd vermogen (lange termijn*):</i>	
Debiteuren	200	Spaargeld (lang)	45
Tegoed bij Centrale Bank (DNB)	10	Termijndeposito's (lang)	18
<i>Financiële activa:</i>		<i>Vreemd vermogen (korte termijn**):</i>	
Schatkistpapier	5	Rekening-courant-tegoeden	260
Effecten (aandelen/obligaties)	35	Kort spaargeld	5
Valutategoeden	20	Korte termijndeposito's	2
<i>Liquide middelen:</i>		Korte valutategoeden	
Kas	70	Voorschotten van Centrale Bank	10
		Speciale beleningen	5
	+		+
	<u>670</u>		<u>670</u>

*Lange termijn (looptijd > 2 jaar), **Korte termijn (looptijd < 2 jaar).

Liquiditeit van algemene banken:

Liquiditeit is het vermogen op korte termijn te kunnen voldoen aan de direct opeisbare verplichtingen. Dekkingsmiddelen en direct opeisbare verplichtingen dienen in een bepaalde verhouding tot elkaar te staan:

Dekkingsmiddelen:	Direct opeisbare verplichtingen:	
Kas	Rekening-courant-tegoeden	Volledig direct opeisbaar
Tegoed bij CB (DNB)	Kort spaargeld	Deels direct opeisbaar
	Korte termijndeposito's	Deels direct opeisbaar

Gevolgen van veranderingen in bovenstaande posten voor de liquiditeit:

Dekkingsmiddelen ↑ (t.o.v. de direct opeisbare verplichtingen):	Liquiditeit ↑
Direct opeisbare verplichtingen ↑ (t.o.v. de dekkingsmiddelen):	Liquiditeit ↓

NB: Het belang van de liquiditeit van de banken: behoud van vertrouwen in de banken.

Kredietverlening door de banken en de omvang van de liquiditeitenmassa:

Kredietverlening ↑	Er wordt meer geld door banken uitgeleend aan het publiek:	Liquiditeitenmassa ↑
Kredietverlening ↓	Er wordt minder geld door banken uitgeleend aan het publiek:	Liquiditeitenmassa ↓

Monetair beleid:

Het monetair beleid van Centrale Banken (o.a. DNB).

a)	<i>Klein monetair beleid</i>	Gericht op handhaving van de externe waarde (= koers) van de munt.
b)	<i>Groot monetair beleid</i>	Gericht op handhaving van de interne waarde (= koopkracht) van de munt; het voorkomen van inflatie.

(Zie voor de monetaire instrumenten van DNB eindterm 32*)

Eindterm 27*:**De weekstaat:**

De weekstaat is een verkorte, wekelijkse balans van DNB. De weekstaat geeft inzicht in de activiteiten van DNB en de ontwikkelingen op de geldmarkt. Publicatie van de weekstaat vindt elke woensdag plaats in de Staatscourant en de (grote) landelijke dagbladen.

Opmerking 1: Andere publicaties van DNB (jaarverslagen en kwartaalberichten) worden niet gevraagd.

Opmerking 2: Posten van de weekstaat worden niet gevraagd.

Posten op de weekstaat:

Activa (= Debet = bezittingen + vorderingen):		
1)	<i>Goud</i>	Goudvoorraad wordt gewaardeerd tegen 70% van de marktwaarde. Elke 3 jaar vindt herwaardering plaats.
2)	<i>SDR's</i>	De rekening van Nederland bij het IMF. Het zijn de bijzondere trekkingsrechten in het I.M.F. (= Special Drawing Rights); internationaal betaalmiddel tussen centrale banken, uitgegeven door het Internationale Monetaire Fonds.
3)	<i>Reservepositie I.M.F.</i>	Contributie van Nederland in het vermogen van het IMF.
4)	<i>Euro's</i>	De voorraad Euro's van DNB (incl. de rekening van Nederland bij de ECB).
5)	<i>Deviezen</i>	= vreemde valuta (bijv. Dollar, Yen, Ponden enz.)
6)	<i>Papier in disconto</i>	Schatkistpapier dat door DNB is gekocht van de algemene banken.
7)	<i>Voorschotten in rekening-courant</i>	Voorschotten/leningen aan algemene banken tegen disconto; contingent = maximum bedrag dat banken bij DNB kunnen lenen tegen het normale disconto.
8)	<i>Speciale beleningen</i>	(extra) kredietverlening (> contingent) aan de algemene banken (tegen een hoger tarief dan het disconto).

PASSIVA (= Credit = eigen vermogen + schulden)		
9)	<i>Bankbiljetten in omloop</i>	De totale hoeveelheid papiergeld in handen van het publiek én in de kassen van banken.
10)	<i>'s Rijks schatkist</i>	Rekening van het Rijk. Hier komt de belasting op binnen en worden o.a. de ambtenarensalarissen mee betaald.
11)	<i>Banken in Nederland</i>	Rekeningen van de algemene banken bij DNB om: - bankbiljetten op te nemen. - vreemde valuta te kopen van DNB. - betalingen aan het Rijk te verrichten. - onderlinge betalingen te verrichten.
12)	<i>Kasreserverekening</i>	DNB kan banken een verplichte kasreserve voorschrijven, deze reserve wordt op deze rekening geboekt.

NB: In het kader van de invoering van de Euro en in het algemeen de ontwikkelingen binnen de Europese Monetaire Unie (EMU) zijn een aantal taken van De Nederlandsche Bank (DNB) overgenomen door de Europese Centrale Bank (ECB). Zie hiervoor Domein G en Domein Q.

Extra / eigen aantekeningen: